

İmâm-ı Rabbânî Ahmed Faruk-i Serhendî

Kendisini hapse attıran Selim Cihangir Han daha sonra talebesi olmuştu...

İmâm-ı Rabbânî

Hicri 1034 yılının Berat gecesini... İmâm-ı Rabbânî hazretleri pek kıymetli olan “Berat kandili” gecesini, kendi hususi odasında ihya eyledi. Uzun bir süre dua edip gözyaşı döktü. Gece yarısı, hanımının bulunduğu odaya geldi. Hanımı dedi ki:

“Bu gece ecellerin ve amellerin takdir edildiği gecedir. Kim bilir Allahü teala kimin defterine ölecek ve kimin defterine yaşayacak diye kaydetti!”

Bu sözü duyunca: “Niçin tereddüt ve şüphe ile söylüyorsun? Ya isminin, dünyada yaşayacaklar sahifesinden silindiğini görenin hali nice olur?...”

Silsile-i aliyye denilen İslâm alimlerinin yirmi üçüncü halkasını teşkil eden İmâm-ı Rabbani, **Hazret-i Ömer**’in soyundandır. Asıl adı **Ahmed**’tir. Babası **Abdülehad** ve dedesi **Zeynelabidin**, zamanının büyük alimi, salih ve faziletli kimseleriydiler.

0, 1563 (h.971) senesi aşure günü Hindistan’ın Serhend şehrinde doğdu. İlk tahsilini babası Abdülehad’dan alarak Arapça’yı öğrendi. Küçük yaşta Kur’an-ı kerimi ezberledi. Sesi çok güzel olduğundan bülbül gibi okur, dinleyenleri hayran bırakırdı.

Tahsil çağına gelince Siyalkut şehrine giderek büyük alim **Mevlana Kemaleddin-i Keşmiri**’den fizik, kimya, biyoloji ve matematik gibi akli ilimleri öğrendi. Kelam, fıkıh, tasavvuf gibi nakli ilimleri ise, **Kadı Behlül-i Bedaşani**’den tahsil ederek icazet aldı. Bu arada babası vasıtasıyla **Kadiri** ve **Çeşti** yollarının büyüklerinden tasavvuf terbiyesi gördü.

Babasının vefatından bir sene sonra, hacca gitmek niyetiyle Serhend’den ayrıldı. Babürlü Devleti’nin hükümet merkezi Delhi şehrine gelince kıymetini ve

yüksek derecesini işittiği **Muhammed Bakibillah** hazretlerini ziyaret etti. Huzuruna girdiği anda kalbinin nur ile dolduğunu sandı. Mıknatısın iğneyi çekmesi gibi kalbinin bu büyük veliye bağlandığını anladı. Hacdan sonra uğrayıp istifade etmeyi niyet ettiyse de kalbindeki sevgi ve iştihak onu bırakmadı. Ertesi gün tekrar huzuruna çıkarak **Ahrariyye** yolunun feyzine kavuşmak istediğini bildirip talebeliğe kabul edilmek için izin istedi.

0 günden itibaren edeple ve can kulağı ile hocası Muhammed Bakibillah'ın sözlerine ve hallerine bağlandı. Yüksek kabiliyeti ve bütün varlığı ile çalışıp, hocasındaki bütün kemalat, olgunluklar ve üstünlükler kendisinde hasıl oldu.

Kendimi aradan çektim

Muhammed Bakibillah, zamanının büyüklerinden birine yazdığı bir mektupta şöyle demiştir:

“Serhend şehrinden bir genç geldi. İlmi pek çok, her hareketi ilmine uygun ve bir edep timsali. Bir miktar yanımda bulundu. Kendisinde çok şeyler gördüm. Onun dünyayı nurla dolduracak bir güneş olacağını anlıyorum.”

Hocasının lütuf ve himmeti ile birkaç ay içerisinde tasavvuf ilminde yüksek derecelere kavuşan İmâm-ı Rabbânî hazretleri, icazet aldıktan sonra Serhend'e dönerek talebe yetiştirmeye başladı. Hocası kendi talebelerinden pek çoğunu da ona ısmarlamıştı. Muhammed Bakibillah, yakınlarına:

“Kalplere deva, ruhlara şifa olan bu tohumu Semerkand ve Buhara'dan getirip, Hindistan'ın bereketli toprağına ekdim. Taliplerin yetişip kemale gelmesi için uğraştım. Ahmed (İmâm-ı Rabbânî) her dereceyi aşip, üstünlüklerin sonuna varınca, kendimi aradan çekip, talebeyi ona bıraktım.” demişti.

İmâm-ı Rabbânî, uzun yıllar Serhend'de ilim öğretmek, tasavvuf ve marifet nurlarını dünyaya yaymak ve taliplileri yetiştirmek için uğraştı. Zamanın padişahlarını, vali, kumandan, alim ve hakimlerini çok tesirli mektupları ile dine ve sünnet-i seniyyeye uymağa teşvik eyledi. Pek çok âlim ve evliya yetiştirdi. Öyle ki, hocası Muhammed Bakibillah dahi kendisinden istifade etmek için gelirdi.

Size talebem demek yüzsüzlük olur Ahmed
Arzum tarafınızdan teveccühtür ve himmet
Zan etme ihtiyacım yok diye gelmiyorum
Edebe riayetle işaret bekliyorum.

Cihangir ve Şah Cihan

İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin faaliyetleri, sevenlerinin ve talebelerinin gün geçtikçe artması, özellikle bidat sahiplerinin ona karşı kin ve düşmanlıklarını artırmaktaydı. O zamanın sultanı Selim Cihangir Han'ın devlet adamlarından bir kısmı, hatta baş müftisi Ehl-i sünnet düşmanıydılar. Halbuki İmâm-ı Rabbânî'nin birçok mektupları ve bilhassa ayrıca yazdığı **"Redd-i Revafıd"** risalesi, Eshab-ı kiram düşmanlarının cahil, ahmak ve alçak olduklarını ortaya koyuyordu. İmâm-ı Rabbânî bu risalesini, Buhara'da bulunan Özbek hanı **Abdullah Han**'a yollamıştı. **"Bunu İran'da, Şah Abbas-ı Safevi'ye gösterin! Kabul ederse ne iyi, etmezse onunla harp caiz olur"** demişti. Kabul etmedi. Harp oldu. Abdullah Han, Herat'ı ve Horasan'daki şehirleri aldı. Buralara yüz sene evvel Safeviler hâkimdi. İşte bundan sonra, Hindistan'daki bozuk fırkalar ve Eshab-ı kiram düşmanları elele verdiler. Sultana gidip İmâm-ı Rabbânî hakkında çeşitli iftiralarda bulunarak şikayet ettiler.

Sultan, oğlu Şah Cihan'ı gönderip, İmâm-ı Rabbaniyi, evlatlarını ve yetiştirdiği talebelerini çağırıp, hepsini öldürmeye karar verdi. Bunun üzerine Şah Cihan, bir müfti ile yanına gitti. Sultana secde caiz olduğunu gösteren bir fetvayı da götürdü. İmâm-ı Rabbânî'nin üstünlüğünü biliyordu. Ona: **"Babama secde edersen seni kurtarabilirim"** deyince,

İmâm-ı Rabbânî: **"Bu fetva zaruret zamanları için bir ruhsattır. Azimet ve din bütünlüğü secde etmemektir. Ecel gelince, ölümden hiç kimseyi hiçbir şey kurtaramayacaktır"** diyerek secde etmeyi kabul etmedi. Çocuklarını ve talebelerini bırakıp Sultana yalnız gitti. Kendisine yapılan iftiralara karşı Sultana o kadar güzel ve doyurucu cevaplar verdi ki, Sultan yüksek hakikati anlayabilecek biri olmadığı halde, neşelendi ve serbest bırakıp özür diledi. Hatta, Sultana kendisine yapılan iftiraların asılsız olduğunu açık delillerle anlatırken, orada bulunan ateşe tapıcı Hinduların büyük bir kumandanı, İmâmı Rabbânî'nin dinde olan kuvvetini, sözlerini, lezzet ve kıymetini görerek Müslüman oldu.

Çok şeyler bozuldu

"Eğer bu dünyayı ve içerisindekileri Allahü Teala'nın beğendiği, razı olduğu bir işe vermekle, onun rızasına uygun bir iş yapılacağı bildirilse, bunu büyük bir ganimet biliniz. Bu, bir kimsenin kırık saksı parçaları ile, dünyanın en kıymetli mücevheratlarını satın almasına veya birkaç lüzumsuz çakıl taşı ile, ölen sevgilisinin ruhunu geri getirmeye benzer..."

"Bütün alem **'Lâilâhe İllallah, Muhammedün Resulûllah'** sözünün yanında, büyük

engin bir denize nispetle, keşke bir damla kadar olsaydı. Bu söz vilayetin ve nübüvvetin kemâlâtını kendinde toplamıştır. İnsanlar, bu kelimeyi bir defa söylemekle, nasıl cennete girileceğine hayret ederler. Bu fakir, görüyorum ve hissediyorum ki, eğer bu kelimeyi bir kere söylemekle, bütün âlemi affetseler ve cennete gönderseler layıktır ve yeridir. Eğer bu kelimenin bereketlerini bütün âleme taksim etseler, hepsi ebedi olarak yaşarlar ve bundan doyarlar.”

“Bu kelimenin azamet ve bereketinin husulü, onu söyleyenin derecesine göredir. Söyleyen ne kadar büyük olursa, bu kelimenin bereketi ve büyüklüğü o kadar çok olur.”

“Dünyada bir köşeye çekilip bu kelimeyi tekrar tekrar söyleyip, ondan lezzet ve haz almak gibi hiç bir arzum yoktur. Ama ne yapalım ki bütün arzular ele geçmiyor.”

Kendi eshabına fıkıh kitaplarını mütalaa etmelerini söylediler. Şöyle buyururlardı:

“Din alimlerinin kitaplarından İslamiyetin sağlam hükümlerini araştırınız, çıkarınız. Hangileri caizdir, hangileri sünnettir, hangileri ile amel edilmiştir ve hangileri bid’at ve merdutturlar öğreniniz. Çünkü Peygamber efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” zamanından çok uzak kaldık. Çok şeyler bozuldu, bid’at ve günahların zulmeti her tarafı kapladı. Bu zulmette sünnet-i seniyye nurundan, ışığından başka kurtuluş yolu yoktur.”

Gıvaliyor’e hapsedilmesi

Sultanın ikna olduğunu, kendi uğraşmalarının boş olduğunu gören iftiracı kimseler:

“Bunun adamları çoktur. Sözleri bütün memlekette yürürlüktedir. Serbest bırakırsak bir karışıklık çıkabilir, hatta ileride saltanat davasında bulunabilir” diyerek, uzun konuşmalardan sonra Sultanı aldattılar. Sultan, İmâm-ı Rabbânî’nin memleketin en sağlam kalesi olan Gıvaliyor Kalesine hapsedilmesini emretti.

Bu hadiseye çok üzülen talebeleri **Selim Cihangir Han’a** isyan etmek istediler. Bunu yapa bilecek güçteydiler. Fakat, İmâm-ı Rabbânî onları rüyalarında ve uyanık iken bu işten menetti. Sultana hayır dua etmelerini emredip:

“**Sultanı incitmek bütün insanlara zarar verir**” dedi. Kendisi de Sultana hep hayır dua ediyordu. Sultanın veziri, koyu bir muhalif olduğundan, zindanda İmâm-ı Rabbânî’nin başına kardeşini tayin etmiş ve çok şiddetli davranmasını

emretmişti. Bu görevli ise ondan çeşitli kerametler, üzölmek yerine heybet, sabır ve hatta neşe görerek tövbe etti. Bozuk itikadını terk edip Ehl-i sünneti seçti ve onun halis talebelerinden oldu. Kalede hapis bulunan yüzlerce kafir, onun bereketi ve sohbetleri ile Müslüman olmakla şereflendiler. Birçok günahkar tövbe etti. Hatta bazıları yüksek âlim oldu. Hapiste üç sene kaldıktan sonra, Selim Cihangir Han yaptığına pişman oldu. Onu hapisten çıkarıp ikram ve ihsanlarda bulundu. Hatta, halis talebesinden ve sadık dostlarından oldu. Bir müddet, asker arasında kalmasını istedi. Sonra serbest bırakıp, hürmetle vatanına gönderdi. Hapisteki bu sıkıntılardan ve uğraştığı dertlerden sonra, evvelce buldukları hallerin ve makamların binlerce üstünde derecelere yükselmiş olarak memleketine döndü. Daha önceleri:

“Yetiştığım derecelerin üstünde, daha çok makamlar vardır. Onlara yükselmek celal sıfatı ile, sert terbiye edilmekle olabilir. Şimdiye kadar cemal sıfatı ile okşanarak terbiye edildim”. Talebesinden bir kısmına da **“Elli ile altmış arasında üzerime dertler, belalar yağacak”** demişti. Söylediği gibi oldu.

İmâm-ı Rabbaniyi hapsettiren Selim Cihangir Han'ın oğlu Şah Cihan, padişah olmak için babasına karşı geldi. Askeri çok ve babası tarafındaki kumandanların çoğu kalpten kendisine bağlı olduğu halde zafer kazanamadı. O zamanın evliyasından birine halini anlatıp dua istedi. O veli dedi ki:

“Senin zafer kazanman için vaktin dört kutbunun dua etmesi lazımdır. Bunlardan üçü seninle beraber ise de, en büyükleri olan dördüncüsü bu işe razı değildir. O da İmâm-ı Rabbânî Müceddid-i elf-i sani hazretleridir.”

Şah Cihan, İmâmın huzuruna gelip dua etmesi için yalvardı. Fakat İmâm-ı Rabbânî, onun babasına karşı gelmesine mani olup nasihat ederek:

“Babana git, elini öp, gönlünü al, yakında vefat edecek, saltanat sana kalacaktır” diye müjde verdi. Şah Cihan, emirlerini dinleyip arzusundan vazgeçti. Az zaman sonra 1037 (m. 1627)'de babası vefat edince saltanata kavuştu.

Altı bin keramet

Müslümanların zayıf düştüğü, küfrün, zulmetin ve sapık kimselerin her tarafı kapladığı bir zamanda, binlerce kâfir İmâm-ı Rabbâninin elinde Müslüman oldu. Çok sayıda fasık ve facir onun güzel hallerini görüp, sohbetini işitip tövbe ederek doğru yolu buldu. Uzaktan yakından çok kimseler, rüyada ve uyanık iken onu görerek yanına koşmuş, huzuruna geldiklerinde gördüklerini aynen bulmuşlardır. Âlim, sâlih, genç, ihtiyar binlerce kimse onu görüp sohbetinde

bulununca, feyz alarak kalpleri zikreder olmuştur. Huzurundaki çok sayıda talebeyi hallere, yüksek derecelere kavuşturmuştur. Her an kerametleri görülür, feyz ve bereket yayardı. Kerametlerinin altı binden fazla olduğu bildirilmiştir.

Hâce Divane Sureti'nin talebesi olan Mevlana Muhammed Emin, ağır bir hastalığa tutulmuştu. Bu hastalığı epey bir zaman devam etti. Doktorların tedavisinden bir fayda görmedi. Hazret-i İmâm'ın büyüklüğünü duyunca, tam bir yalvarma ile mektup yazıp, şifâ ve devâ olan dualarını istedi. İmâm-ı Rabbani, onun arzusu üzerine şu mektubu gönderdi:

“Kıymetli oğlum! Kendi üzerinize şefkatli bir anne gibi titremeniz ne zamana kadar sürecektir? Kendiniz için üzülmeniz, dertlenmeniz, ne kadar devam edecek! Kendini ve herkesi ölü olarak düşünmek, hissiz ve hareketsiz şeyler gibi bilmek lazımdır. ‘Elbette sen öleceksin, o kafirler de ölecekler...’ (Zümer-30) ayet-i kerimedir. Bu birkaç günlük dünya hayatında, çok zikr ederek, kalp hastalığından kurtulmak en mühim iştir. Bu kısa zamanda manevi hastalıkların ilacı, Allahü Tealayı hatırlamaktır. Maksatların en büyüğü olan kalp, Allah'tan başkasına tutulursa ondan ne hayır gelir. Ahirette kalp selameti isterler. Ruhun, Allah'tan başka şeylerden kurtulmasını ararlar. Bizim gibi dar düşünceliler, daima kalp ve ruhumuzu başka şeylere bağlamak için sebepler aramağı düşünürüz. Heyhat! Heyhat! Ne yapalım. Ayet-i kerimede mealen; Allah onlara zulm etmez, onlar kendilerine zulm ederler’ (Al-i İmran-117) buyuruldu. Zahiren olan hastalığınızdan merak etmeyiniz. İnşallah sıhhate kavuşup tamamıyla iyi olacaksınız. Allah yolunda gidenlere selamlar olsun.”

İkinci bin yıl

İmâm-ı Rabbânî hazretleri Müceddid-i elf-i sani (ikinci bin yılın yenileyicisi) ismi ile meşhur oldu. Eski ümmetler zamanında her bin senede bir din sahibi bir resul gelir, önceki dini değiştirirdi. Her yüz senede de bir nebi gelir, önceki dini kuvvetlendirirdi.

Hadis-i kudside; bu ümmete her yüz yıl başında İslam dinini kuvvetlendiren bir âlim geleceğı haber verilmiştir. Peygamber efendimizden sonra peygamber gelmeyeceğıne göre bin sene sonra gelecek âlimin İslam dinini her bakımdan ihya edecek, bid'atlerden temizleyip asr-ı saadetteki temiz haline getirecek âlim ve arif bir zat olacağı belirtilmiştir. Bu zatın İmâm-ı Rabbânî olduğunda bütün âlimler ittifak ettiler. Zira o, Peygamber efendimizden tam bin sene sonra dünyaya gelip rayından çıkmış olan İslam dininin esaslarını, hurafe ve bid'atlerden temizleyerek yeniden asliyetine kavuşturmuştu.

Çok kıymetli eserleri vardır. **Mektubat** kitabı üç cilt olup beş yüz otuz altı mektubunun toplanmasından meydana gelmiştir. Kelam, fıkıh bilgilerini ve Resulullah'ın güzel ahlakını açıklayan bir deryadır. Bu eser, İstanbul'da **Hakikat Kitabevi** tarafından **Müjdecî Mektuplar** adıyla Türkçe'ye çevrilerek bastırılmıştır.

Onu sevenler

İmâm-ı Rabbânî vefatından sonra da sevilmiş, asırlar boyu methedilmiş, eserleri okunup istifade edilmiştir. Büyük veli **Mevlana Halid-i Bağdadi**, ince ruhunun terennümleri ile dolu olan Farisi Divanı'nın doksan dördüncü sahifesindeki beytlerinde mealen şöyle demektedir:

“Ya Rabbi! O nihayetsiz yolun yolcusu, ilim sahiplerinin reisi, bu göz ile görülmeyen, akıl ile varılmayan gizli sırların menba'ı, insanların anlayamadığı, ancak senin bildiğin büyüklüğün sahibi, köpüren ve dalgalanan manalar deryası, maddesizlik ve mekansızlık aleminin reisi, nurları ile Hindistan'ı aydınlatan, Serhend şehrini, Musa aleyhisselama Allahü Teala'nın kelamı geldiği şerefli va'di yapan, Muhammed aleyhisselamın dininin büyüklüğünün vesikası, keskin görüşlüler meclisinin ışığı, dini bütün olanlar ordusunun kumandanı, düşünülmemeyen yüksekliklere erişen, izinde gidenleri de oraya çeken Ahmed-i Faruki'nin gözlerinin nuru hürmetine beni affet! Senin af ve merhamet denizinin sonsuzluğunu düşünerek rahat ediyorum. Allahım! Yalnız senin ihsanına güveniyorum. Çünkü, 'Ben af ediciyim' buyuruyorsun!” Evliyanın büyüklerinden ve meşhurlarından olan Mevlana Halid-i Bağdadi'ye, hocası **Şah Abdullah-ı Dehlevi** yazdığı bir mektupta, İmâm-ı Rabbânî ile ilgili olarak şunları söylemektedir.

“İmâm-ı Rabbânî'yi sevenler, mümin ve takva sahipleridir. Sevmeyenler ise şaki ve münafıktırlar. Bütün alemleri İslama, İmâm-ı Rabbânî'nin şükrünü eda etmek vaciptir.” Yine bu mektupta:

“İnsanlarda bulunabilecek her kemali her üstünlüğü, Allahü Teala, İmâm-ı Rabbânî hazretlerine vermiştir...” diyerek onun için Farsça şu şiiri yazmıştır:

Her letafet ki, nihân bûd pes perde-i gayb
Heme de sûre-i hûb-ı tû lyân sahte end.
Herçi ber safha-i endişe keşed kilk-i hiyal
Şekl-i matlûb'i tû zibâter ezan sahte end.

Manası:

Gayb perdesi ardında bulunan güzellikler.
Senin eŒsiz simanda hepsi zuhur ettiler.
Hayal kalemi gönül sayfana ne çizse
Senin düzgün Œeklini, ondan güzel ettiler.

Prof. Dr. Ahmet ŒimŒirgil